

Biblioteka
AVANTURA REČI

Urednik
Borislav Pantić

Naslov originala
Kyung-sook Shin
“Please Look After Mom”

Copyright © 2008 by Kyung-sook Shin
Copyright © 2011 za srpsko izdanje Čarobna knjiga

ISBN 978-86-7702-226-6

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, preštampani niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga
Beograd 2012.

Kjung-suk Šin

MOLIM TE,
PAZI NA MAMU

Prevela sa engleskog
Nina Ivanović Muždeka



Čarobna
knjiga

O volite, sve dok možete da volite.
– FRANC LIST

SADRŽAJ

1

Niko ne zna

2

Izvini, Hjong-čole

3

Vratio sam se kući

4

Druga žena

Epilog

Brojanica od ružinog drveta

Niko ne zna

Prošlo je nedelju dana otkako je mama nestala.

Porodica se okupila u kući našeg najstarijeg brata, Hjong-čola, i počela da iznosi ideje. Odlučujete da napravite letke i da ih podelite tamo gde je mama viđena poslednji put. Najpre, svi se slažu, valja smisliti tekst za letak. Razume se, deljenje letaka je staromodan odgovor na krizu poput ove. No malo je toga što porodica nestale osobe može da uradi, a pritom nestala osoba nije niko drugi do vaša majka. Sve što možete da uradite jeste da podnesete prijavu o nestanku, pretražite okolinu, da zapitkujete prolaznike da li su videli nekoga ko liči na nju. Vaš mlađi brat, vlasnik on-lajn prodavnice odeće, kaže da je postavio na internet obaveštenje o nestanku vaše majke, u kojem je opisao mesto na kojem je nestala; postavio je i njenu sliku i zamolio ljude da jave porodici ako su je videli. Padne vam na pamet da je tražite na mestima gde mislite da bi mogla biti, ali znate kakva je: nikuda u ovom gradu ona ne ume sama da ode. Hjong-čol vas zadužuje da napišete tekst za letak, budući da pisanjem zarađujete za život. Pocrvenite, kao da su vas uhvatili kako

radite nešto što niste smeli. Niste sigurni koliko vaše reči mogu da pomognu da se pronađe mama.

Kad napišete da je mama rođena 24. jula 1938. godine, otac vas ispravlja i kaže da je rođena 1936. Zvanični podaci kažu da je rođena 1938, no izgleda da je rođena 1936. Prvi put čujete za to. Vaš otac kaže da su, u ono vreme, svi tako radili. Kako mnoga deca ne bi preživela prva tri meseca života, ljudi bi ih podizali nekoliko godina pre nego što bi to ozvaničili. Dok se spremate da 38 prepravite u 36, Hjong-čol kaže da morate da napišete 1938, jer je to zvanična godina. Vi ne smatrate da morate biti toliko precizni jer su posredi samo leci kućne izrade; nije baš da se nalazite u kancelariji državne službe. No ipak poslušno ostavljate 1938, pitajući se da li je 24. jul uopšte mamin pravi rođendan.

Pre nekoliko godina, mama je rekla: „Ne moramo odvojeno proslavljati moj rođendan.“ Očev rođendan pada mesec dana pre maminog. Vi i vaša braća i sestra oduvek ste odlazili u roditeljsku kuću u Čongup na rođendane i ostala slavlja. Uža porodica je brojala ukupno dvadeset dva člana. Mama je volela da se sva njena deca i unuci okupe i motaju po kući. Nekoliko dana pre nego što bi svi oni stigli, mama bi napravila svež kimči¹, otišla na pijacu da kupi govedinu i snabdela kuću dodatnim pastama i četkicama za zube. Iscedila bi susamovo ulje i ispekla i samlela zrna susama i perile² kako bi mogla deci pokloniti po teglu i od jednog i od drugog kad budu odlazila. Dok je čekala da se porodica

1 Kimči – tradicionalan korejski specijalitet napravljen od fermentisanog sezonskog povrća uz različite dodatke. (Prim. prev.)

2 Perila (*Perilla frutescens*) – biljka poznata i pod nazivima kineski bosiljak, divlji susam, ljubičasta metvica. (Prim. prev.)

okupi, vaša bi majka bila vidno uzbuđena, u rečima i pokretima bi joj se video ponos dok bi razgovarala sa susedi-
ma ili poznanicima. U šupi je mama čuvala staklene boce
svih veličina sa sokom od šljiva ili šumskih jagoda, koji je
svake sezone pravila. Njene su tegle do vrha bile napunjene
fermentiranim sitnim ribama nalik na morske vrane, pa-
stom od incuna ili fermentiranim školjkama kapticama koje
je nameravala da pošalje porodici u gradu. Kad je čula da
je crni luk zdrav, od njega je odmah napravila sok, a pre
zime je napravila i sok od bundeve pomešane sa sladićem.
Kuća vaše majke bila je nalik na fabriku: spremala je sosove
i pastu od fermentiranih mahunarki i oljuštenog pirinča i
tokom čitave godine nešto pravila za porodicu. U nekom
trenutku, posete njene dece Čongupu su se proredile, a
mama i tata su počeli češće da dolaze u Seul. Onda ste po-
čeli da proslavljate njihove rođendane tako što biste izašli
na večeru. Tako je bilo lakše. Onda je mama čak predložila:
„Hajde da moj rođendan slavimo kad i očev.“ Rekla je
da bi bila muka proslavljati njihove rođendane odvojeno
pošto već i jedan i drugi padaju u vrelo leto, kad imamo i
dve tradicionalne svetkovine u razmaku od svega dva dana.
Isprva je porodica odbila njen predlog, uprkos tome što
je mama insistirala, a ako ona ne bi došla u grad, dosta
vas je odlazilo kući da proslavi rođendan s njom. Zatim
ste svi počeli da dajete mami rođendanski poklon na očev
rođendan. Naposljetku ste, bez reči, mamin istinski rođen-
dan nekako zaobišli. Mama, koja je volela da kupuje čarape
svakom članu porodice, gomilala je u svom ormaru čarape
koje njena deca nisu uzela.

IME: Park So-njo

DATUM ROĐENJA: 24. jul 1938. (69 godina)

LIČNI OPIS: kratka proseda kosa s trajnom, izražene jagodice; kad je nestala, nosila je nebeskoplavu košulju, belu jaknu i bež suknju na falte.

POSLEDNJI PUT VIĐENA: na Stanici Seul

Niko ne može da odluči koju maminu sliku da stavite. Svi se slažu da bi to trebalo da bude najnovija slika, ali niko nema neku njenu skorašnju fotografiju. Setite se da je u nekom trenutku mama počela da mrzi da se fotografiše. Krišom bi se udaljila čak i kad bi se fotografisala čitava porodica zajedno. Najskorija njena fotografija je fotografija cele porodice na proslavi očevog sedamdesetog rođendana. Mama je nosila bledoplavi hanbok i izgledala je lepo, frizuru su joj namestili u salonu, čak je imala i crveni ruž. Vaš mlađi brat smatra da na toj fotografiji mama izgleda mnogo drugačije nego što je izgledala uoči nestanka. Ne veruje da bi je ljudi prepoznali, čak ni ako bi se njen lik izdvojio i uvećao. Kad je tu njenu sliku postavio na internet, kaže, ljudi su govorili: „Vaša je majka lepa i ne izgleda kao neko ko bi se izgubio.“ Svi zajedno odlučujete da proverite ima li iko neku drugu maminu fotografiju. Hjong-čol vam govori da napišete još nešto na letku. Kad se zagledate u njega, ne shvatajući, kaže vam da smislite bolje rečenice, da pogodite čitaoce u srce. Kad napišete „Molimo vas, pomozite nam da pronađemo našu majku“, on kaže da je to suviše obično. Kad napišete „Nestala je naša majka“, kaže da je „majka“ suviše zvanično i predlaže vam da napišete „mama“. Kad napišete „Ne-

stala je naša mama“, zaključuje da je to suviše detinjasto. Kad napišete „Molimo vas da nam javite ako vidite ovu osobu“, on zareži: „Kakav si ti to pisac?“ Ne pada vam na pamet ni jedna jedina rečenica koja bi Hjong-čolu bila po volji.

Vaš drugi po starini brat kaže: „Pogodićeš ljude u srce ako napišeš da sledi nagrada.“

Kad napišete „Bogato ćemo vas nagraditi“, supruga vašeg brata kaže da ne možete tako da napišete; ljudi obraćaju pažnju samo ako navedete određenu sumu.

„Koliko onda da stavim?“

„Milion vona?“

„To nije dovoljno.“

„Tri miliona vona?“

„Mislim da je i to malo.“

„Onda pet miliona vona.“

Na iznos od pet miliona vona niko nema zamerke. Pišete „Nagradićemo vas s pet miliona vona“ i stavljate tačku. Vaš drugi po starini brat kaže da bi trebalo da napišete „Nagrada: 5 miliona vona“. Vaš mlađi brat vam govori da „5 miliona vona“ napišete krupnijim slovima. Svi obećavaju da će vam imejlom poslati neku bolju maminu fotografiju, ako je pronađu. Vi ste zaduženi da još nešto dodate na letak i da napravite kopije, a vaš mlađi brat se dobrovoljno javlja da ih preuzme i razdeli svima u porodici. „Mogli bismo da unajmimo nekoga da podeli letke“, predložite, a Hjong-čol kaže: „Mi moramo to da uradimo. Podelićemo ih svako za sebe tokom nedelje ako budemo imali slobodnog vremena, a zajedno ćemo ih deliti tokom vikenda.“

Gundate: „Kako ćemo ikada pronaći mamu ako budemo radili tim tempom?“

„Pa ne možemo samo da sedimo skrštenih ruku; već radimo sve što je u našoj moći“, odvrća vam Hjong-čol.

„Kako to misliš – radimo sve što je u našoj moći?“

„Dali smo oglase u novine.“

„Dakle, radimo sve što je u našoj moći tako što smo zakupili prostor za oglas?“

„Pa šta ti želiš da uradimo? Da sutra niko ne ode na posao i da svi tumaramo po gradu? Kad bismo tako mogli pronaći mamu, ja bih to uradio.“

Prekidate svađu sa Hjong-čolom jer shvatate da ga terate da se sam postara za sve, baš kao što uvek radite. Ostavljate oca kod Hjong-čola i odlazite svako svojoj kući. Ako sada ne odete, samo ćete nastaviti da se svađate. To ste radili i čitave protekle nedelje. Sastali biste se da vidite kako da pronađete mamu, i neko od vas bi neočekivano iskopao neki primer za to kako se neko drugi o nju ogrešio u prošlosti. Stvari koje su bile potisnute, stvari koje su se brižljivo izbegavale iz dana u dan, sada bi bile naduvane, i naposletku biste svi urlali i besneli i ljutito treskali vratima.

Kad ste čuli da je mama nestala, gnevno ste upitali zašto niko od vaše velike porodice nije otišao da nju i tatu sačeka na Stanici Seul.

„A gde si ti bila?“

Ja? Zaćutali ste. Niste saznali da je mama nestala sve dok od njenog nestanka nisu prošla četiri dana. Svi ste jedni druge krivili za mamin nestanak, i svi ste se osećali povređeno.

Po odlasku iz Hjong-čolove kuće, krećete podzemnom železnicom ka svojoj kući, ali izlazite kod Stanice Seul, gde je mama nestala. Mnogo ljudi prolazi, očešavši se o vas, dok se probijate do mesta na kojem je mama viđena poslednji put. Gledate na sat. Tri sata. Vreme kada je mama ostavljena. Ljudi se guraju kraj vas dok stojite na peronu na kojem je mama otrgnuta iz očeve ruke. Ni jedna jedina osoba vam se ne izvinjava. Ljudi su se sigurno tako gurali i dok je vaša mama stajala tu, ne znajući šta da radi.

Koliko daleko seže sećanje na nekoga? Koliko daleko seže vaše sećanje na mamu?

Otkako ste čuli da je mama nestala, niste kadri da se usredsredite ni na jednu jedinu misao; ophrvani ste davno zaboravljenim uspomena koje neočekivano iskrsavaju, i žaljenjem koje ide sa svakom uspomenom. Pre mnogo godina, nekoliko dana pre nego što ste iz rodnog mesta otišli u veliki grad, mama vas je odvela u prodavnicu odeće na pijlačnom trgu. Odabrali ste jednostavnu haljinu, no ona je uzela neku s naborima na naramenicama i duž obruba. „Šta kažeš na ovu?“

„Ne“, kažete i odgurujete haljinu.

„Zašto ne? Probaj je.“ Mama, u ono vreme mlada, rogači oči jer ne shvata. Haljina s karnerima je bila nešto sasvim drugo u poređenju s prljavom maramom koju je ona uvek nosila obmotanu oko glave da bi joj, kao i drugim ženama koje su radile na imanju, upijala znoj sa čela dok radi.

„Detinjasta je.“

„Stvarno?“, upitala je mama, no podigla je haljinu i nastavila da je posmatra, kao da ne želi da se udalji od nje. „Ja bih je probala da sam na tvom mestu.“

Osećajući se loše zbog toga što ste za haljinu rekli da je detinjasta, kažete: „Ali to čak nije ni tvoj stil.“

Mama kaže: „Ne, meni se sviđa ovakva odeća, samo što nikad nisam mogla da je nosim.“

Trebalo je da probam tu haljinu. Savijate se u kolenima i čučite na mestu na kojem je možda i mama to radila. Nekoliko dana nakon što ste insistirali da kupite onu jednostavnu haljinu, stigli ste s mamom baš na tu stanicu. Dok vas je čvrsto držala za ruku, zaputila se kroz more ljudi toliko odlučno da bi uplašila čak i autoritativne zgrade koje su vas gledale s visine, i krenula preko trga da bi sačekala Hjong-čola kod kule sa satom. Kako je bilo moguće da neko takav nestane? Kad su se farovi podzemnog voza pojavili u daljini, ljudi pohrliše napred, bacajući pogled na vas dok sedite na zemlji, možda ljuti zbog toga što im stojite na putu.

Dok se ruka vaše majke izvlačila iz očevog stiska, vi ste se nalazili u Kini. Bili ste s kolegama piscima na Pekinškom sajmu knjiga. Prelistavali ste na nekom štandu prevod svoje knjige na kineski kad se vaša mama izgubila na Stanici Seul.

„Oče, zašto niste krenuli taksijem? To se ne bi dogodilo da niste krenuli podzemnom!“

Otac je rekao da je mislio: „Zašto da idemo taksijem kad je železnička stanica povezana s podzemnom?“ Ima trenutaka kroz koje čovek ponovo prolazi kad se nešto

dogodi, naročito kad se dogodi nešto loše. To su trenuci u kojima čovek misli: „Nije trebalo to da uradim.“ Kad je otac rekao vašoj braći da on i mama mogu sami da stignu do Hjong-čolove kuće, zašto su ih pustili da to urade, kad nikada ranije nisu? Kad god bi vaši roditelji dolazili u posetu, neko bi otišao na železničku ili autobusku stanicu da ih dočeka. Šta je navelo oca, koji se, kad god bi došao u grad, vozio kolima nekoga iz porodice ili taksijem, da baš tog dana odluči da krene podzemnom? Mama i otac su u podzemnoj pojurili ka vozu koji upravo beše stigao. Otac je ušao i, kad se osvrnuo, mame nije bilo. Od svih dana, bila je subota; subotnja poslepodnevna gužva. Mamu su u masi odvukli od oca i, dok je pokušavala da se snađe, voz je otišao. Otac je nosio njenu tašnu. Dakle, kad je mama ostala sama na stanici podzemne železnice, bez ičega, vi ste sa sajma knjiga kretali ka Trgu Tjenanmen. Tada ste treći put boravili u Pekingu, no još niste bili kročili na Trg Tjenanmen; samo ste ga videli iz autobusa ili iz automobila. Student koji je vodio vašu grupu ponudio je da vas odvede tamo pre večere, i vaša grupa je zaključila da je to dobra ideja. Šta li je vaša mama radila sasvim sama na Stanici Seul dok ste vi izlazili iz taksija ispred Zabranjenog grada? Vaša grupa je ušetala u Zabranjeni grad da bi odmah iz njega i izašla. Tu turističku znamenitost upravo su renovirali kako bi bila spremna za Olimpijske igre naredne godine. Setili ste se scene iz *Poslednjeg kineskog cara*, kad se ostareli Pu Ji vraća u Zabranjeni grad, svoj dom iz detinjstva, i mladom turisti pokazuje kutiju koju je sakrio u prestolu. Kad podigne poklopac kutije, njegov kućni ljubimac, cvrčak iz

njegove mladosti, i dalje je unutra, živ. Kad ste se spremali da krenete ka Trgu Tjenanmen, da li je vaša mama stajala usred gomile, izgubljena, dok je guraju sa svih strana? Da li je čekala da neko dođe po nju? Put od Zabranjenog grada do Trga Tjenanmen takođe su renovirali. Videli ste trg, no do njega ste mogli stići samo kroz zamršen lavirint. Dok ste vi posmatrali zmajevе kako lete na nebu iznad Tjenanmena, vaša se majka možda srušila na tlo u hodniku, dozivajući vas. Dok ste posmatrali kako se čelična kapija na Tjenanmenu otvara da propusti eskadron policajaca koji marširaju visoko podižući noge, kako bi spustili crvenu državnu zastavu s pet zvezdica, vaša je majka možda lutala kroz lavirint Stanice Seul. Znaete da je to tačno, jer su vam tako rekli ljudi koji su se u to vreme zatekli na stanici. Rekli su da su videli neku staricu kako se kreće veoma sporo, sedajući tu i tamo na pod ili dokono čekajući kraj pokretnih stepenica. Neki su videli staricu kako dugo sedi na stanici, a zatim ulazi u voz u podzemnoj koji je upravo stigao. Nekoliko sati nakon što je vaša mama nestala, vi i vaša grupa ste se taksijem vozili kroz grad, noću, do užurbane Ulice Vangfuding³ i, nagurani pod crvenim svetiljkama, probali kinesku žestinu s dvadeset osam procenata alkohola i jeli vrele morske račiće pržene u čili ulju.

Otac je izašao na sledećoj stanici i vratio se na Stanicu Seul, ali mame tamo više nije bilo.

„Kako je mogla tako da se izgubi samo zato što nije ušla u isti vagon? Svuda unaokolo su postavljeni natpisi.

³ Vangfuding – ulica u Pekingu poznata po obilju prodavnica i uličnih tezgi s hranom, slatkijima i grickalicama. (Prim. prev.)

Mama zna da okrene jedan običan broj telefona. Mogla je da pozove iz telefonske govornice.“ Supruga vašeg brata je uporno ponavljala da se nešto sigurno dogodilo vašoj mami, da nije moguće da nije mogla da pronađe kuću svog sina samo zato što nije uspjela da uđe u isti voz kao otac. Mami se nešto dogodilo. To je bilo viđenje nekoga ko je o mami želeo da misli kao o mami kakva je nekad bila.

Kad ste rekli „Znate, mama ume da se izgubi“, supruga vašeg brata je iznenađeno razrogačila oči. „Znate kakva je mama u poslednje vreme“, objašnjavate i supruga vašeg brata pravi grimasu, kao da nema pojma o čemu vi to pričate. Ali vaša porodica zna kakva je mama bila u poslednje vreme. I zna da možda nećete moći da je pronađete.



Kad ste ono shvatili da mama ne ume da čita?

...

Svoje prvo pismo ste napisali tako što ste zapisivali ono što je mama diktirala da se pošalje Hjong-čolu, nedugo pošto se preselio u grad. Hjong-čol je završio srednju školu u malom selu u kojem ste svi rođeni, godinu dana kod kuće učio za državni ispit, a zatim otišao u grad na svoj prvi zadatak. Bio je to prvi rastanak mame i nekog njenog deteta. U ono vreme, vaša porodica nije imala telefon i jedini način komunikacije bila su pisma. Hjong-čol joj je slao pisma ispisana krupnim slovima. Mama bi uvek intuitivno znala kad će stići pismo od Hjong-čola. Poštar je dolazio oko jedanaest sati ujutro, s velikom torbom koja

mu je visila s bicikla. Onog dana kad bi stiglo Hjong-čolovo pismo, mama bi se vratila iz poljâ, ili s potoka na kojem bi prala veš, kako bi lično od poštara primila pismo. Zatim bi čekala da se vi vratite kući iz škole, odvela bi vas do stražnjeg trema i izvadila Hjong-čolovo pismo. „Naglas ga pročitaj“, rekla bi vam.

Hjong-čolova pisma su uvek počinjala rečima „Najdraža majko“. Kao da se upravlja prema nekakvom udžbeniku za pisanje pisama, Hjong-čol bi se raspitao za porodicu i rekao da je on dobro. Pisao je da jednom nedeljno nosi veš ženi očevog rođaka, koja bi mu ga oprala, kao što ju je majka zamolila. Izveštavao je da dobro jede, da je pronašao mesto za spavanje sad kad je počeo da ostaje na poslu preko noći, i molio majku da ne brine za njega. Hjong-čol je pisao i da ima osećaj kako u gradu može da uradi sve što poželi, i da štošta želi da uradi. Čak je otkrio i svoju ambiciju da postane uspešan i omogućiti mami bolji život.

Dvadesetogodišnji Hjong-čol galantno je dodao: „Dakle, majko, nemoj brinuti za mene i, molim te, pazi na svoje zdravlje.“ Kad biste preko pisma provirili u majku, zatekli biste je kako zuri u stabljike biljke taro⁴ u zadnjem dvorištu, ili u prozorsku dasku ispunjenu visokim glinenim teglama punim sosova. Uši bi joj bile načuljene kao u zeca dok se upinjala da joj ne promakne ni jedna jedina reč. Kad biste pročitali pismo, mama bi vam naložila da zapišete ono što bi vam rekla. Mamine prve reči bile bi „Dragi Hjong-čole“. Vi biste zapisali „Dragi Hjong-čole“. Mama vam ne bi rekla da nakon toga stavite tačku, no vi

⁴ Taro – biljka slična krompiru čiji se koren koristi za prehranu. (Prim. prev.)

biste to ipak učinili. Kad bi rekla „Hjong-čole!“, vi biste zapisali „Hjong-čole!“. Kad bi se mama zaustavila nakon što bi izgovorila njegovo ime, kao da je zaboravila šta ono želi da kaže, vi biste zadenuli pramenove kose ošišane na paž iza ušiju i pomno čekali da mama nastavi, držeći hemijsku olovku u ruci, zagledani u papir za pisanje. Kad bi rekla „Zahladilo je“, vi biste napisali „Zahladnelo je“. Nakon „Dragi Hjong-čole“, mama bi uvek rekla nešto o vremenu: „Sve je procvetalo sad kad je došlo proleće.“ „Leto je, i pirinčane leje počinju da se suše i pucaju.“ „Vreme je žetve i na poljima ima pirinča u izobilju.“ Mama je govorila vašim regionalnim dijalektom, ukoliko nije diktirala pismo za Hjong-čola. „Nemoj da brineš ni o čemu ovde kod kuće i, molim te, pazi se. To je jedino što majka želi od tebe.“ Mamina pisma su uvek bujala od osećanja. „Žao mi je što ne mogu da ti budem ni od kakve pomoći.“ Dok biste vi pažljivo zapisivali njene reči, mama bi prolila krupnu suzu. Poslednje njene reči uvek bi bile iste: „Obavezno redovno jedi. Mama.“

Kao treće od petoro dece, bili ste svedok mamine tuge, bola i brige kad su vaša dva starija brata otišla od kuće. Nakon što je Hjong-čol otišao, mama bi svakog jutra u zoru brisala glinene tegle sa sosovima na prozorskoj dasci u zadnjem dvorištu. Kako je bunar bio u prednjem dvorištu, bilo je nezgodno donositi vodu iza kuće, no ona bi prala svaku teglu pojedinačno. Skinula bi sve poklopce i obrisala ih, iznutra i spolja, tako da su se sijali. Mama bi tiho pevala. „Da nema mora između nas, ne bi bilo ni ovog bolnog

rastanka...“ Dok su joj ruke užurbano uranjale krpu u hladnu vodu, vadile je, cedile i njome trljale tegle, mama bi pevala: „Nadam se da me nećeš ostaviti jednog dana.“ Ako biste je u tom trenutku pozvali, okrenula bi se, a suze bi joj navirale na krupne, naivne oči.

Mama je toliko volela Hjong-čola da bi, kad bi došao kući nakon što bi se do kasno u noć zadržao u školi učeći, pripremala činiju ramena⁵ samo za njega. Kasnije, kad biste to u nekoj prilici pomenuli, vaš dečko, Ju-bin, odvratio bi: „Pa šta? To je samo ramen.“

„Kako to misliš – pa šta? Ramen je u ono vreme bio nešto najbolje! To je bilo nešto što jedeš krišom kako ne bi morao da deliš sa ostalima!“ Iako biste glasno isticali značaj ramena, činilo vam se da on, dečko iz grada, ne smatra da je posredi nešto posebno.

Kad je ta nova poslastica po imenu ramen ušla u vaše živote, prevazišla je i nadmašila svako jelo koje je mama ikada napravila. Mama bi kupila ramen i sakrila ga u praznu teglu u nizu drugih glinenih tegli kako bi ga sačuvala za Hjong-čola. No čak i kasno uveče, miris ramena koji se kuva prenuo bi iz sna vas i vašu braću i sestru. Kad bi mama rekla, strogo: „Vraćajte se svi u krevet“, svi biste pogledali Hjong-čola, koji bi se spremao da jede. Sažalivši se, svakom od vas bi ponudio po zalogaj. „Kako to da svi tako brzo dotrčite kad je hrana posredi?“, rekla bi mama, i napunila bi šerpu vodom, skuvala još ramena i razdelila ga vama i vašoj braći i sestri. Bili biste vrlo srećni dok biste, svi do jednog, držali po činiju u kojoj je bilo više supe nego rezanaca.

⁵ Ramen – tanki rezanci ili supa koja se priprema od tih rezanaca. (Prim. prev.)

Nakon što je Hjong-čol otišao u grad, mama bi, kad bi stigla do glinene tegle u kojoj je skrivala ramen, zavapila „Hjong-čole!“ i klonula na zemlju; noge bi je izdale. Vi biste joj istrgli krpnu iz šaka, uzeli njenu ruku i prebacili je sebi preko ramena. Mama bi zajecala, ne mogavši da obuzda bujicu osećanja prema svom prvorodjenom detetu.

Kad je mamu obuzela tuga nakon što su vaša braća otišla, niste mogli da učinite ništa do da joj naglas čitate njihova pisma i da njene odgovore ubacite u poštansko sandučće na putu do škole. Čak ni tada niste imali pojma da mama nijednom u životu nije kročila u svet slova. Kako to da vam nikada nije palo na pamet da mama ne ume da čita i piše, iako se oslanjala na vas dok ste još bili dete, iako ste joj čitali pisma i pisali odgovore umesto nje? Prihvatili ste njen zahtev kao još jedan zadatak, kao da ste pošli u baštu da naberete malo sleza ili otišli da kupite kerozin. Kad ste vi otišli od kuće, mama sigurno nikom drugom nije poverila taj zadatak jer nikada niste dobili pismo od nje. Da li je razlog tome bilo to što joj nikada niste ni pisali? Verovatno je posredi bio telefon. Otprilike u vreme kad ste otišli u grad, u kuću seoskog predsednika uveden je javni telefon. Bio je to prvi telefon u vašem rodnom mestu, maloj zajednici zemljoradnika u kojoj bi, s vremena na vreme, voz zakloparao po tračnicama koje su se protezale između sela i prostranih polja. Svakog jutra bi seljani čuli seoskog predsednika kako proverava mikrofon, a zatim obznanjuje da taj i taj treba da dođe i primi poziv iz Seula. Vaša braća su počela da zovu na javni telefon. Nakon uvođenja telefona, ljudi koji su imali porodice u drugim gradovima osluškivali

su zvuk mikrofona, čak i s pirinčanih polja, pitajući se koga to pozivaju.

Majka i kćerka ili veoma dobro poznaju jedna drugu, ili su potpuni stranci.

Sve do prošle jeseni, mislili ste da dobro poznajete svoju mamu – da znate šta mama voli, šta treba da uradite da biste je smirili kad je ljuta, šta želi da čuje. Kad bi vas neko pitao šta mama radi, mogli ste da odgovorite za deset sekundi: verovatno suši paprat; budući da je nedelja, mora da je u crkvi. No prošle jeseni, vaša uverenost da je poznajete razbila se u paramparčad. Otišli ste da je posetite nenajavljeni i otkrili ste da ste postali gost. Mama se neprekidno osećala neprijatno zbog neurednog dvorišta ili prljave ćebadi. U jednom trenutku je zgrabila krpu s poda i okačila je, a kad je hrana pala na sto, brzo ju je pokupila. Pogledala je šta ima u frižideru i, iako ste pokušali da je sprečite, otišla je na pijacu. Ako ste s porodicom, ne bi trebalo da se osećate nelagodno zbog toga što ustajete od stola ne rasklonivši ga pre nego što odete da radite nešto drugo. Shvatili ste da ste postali stranac dok ste posmatrali kako mama pokušava da sakrije svoju neurednu svakodnevicu.

Možda ste gost postali još pre toga, kad ste se preselili u grad. Nakon što ste otišli od kuće, mama vas više nije prekorevala. Pre toga, dobro bi vas izgrdila ako biste uradili

nešto makar za dlaku pogrešno. Još otkako ste bili mali, mama vam se obraćala rečima „ti, mala“. Obično bi to govorila vama i vašoj sestri kad bi želela da napravi razliku između svojih kćeri i sinova, ali oslovljavala bi vas rečima „ti, mala“ i kad bi tražila da pazite kako se ponašate, kad bi vas prekorevala zbog načina na koji jedete voće, na koji koračate, zbog toga kako se oblačite ili kako govorite. No ponekad bi se zabrinula i pomno bi vam se zagledala u lice. Proučavala bi vas zabrinutog lica kad joj je trebala vaša pomoć da izravna krajeve uštirkanih navlaka za ćebad, ili kad bi od vas zatražila da potpalite staromodnu kuhinjsku peć da bi se skuvao pirinač. Jednog hladnog zimskog dana, vi i vaša majka ste bili na bunaru i prali ste ražu koju ćete upotrebiti pri tradicionalnom novogodišnjem obredu, i ona je rekla: „Moraš da budeš vredna u školi da bi mogla da pređeš u bolji svet.“ Da li ste tada razumeli njene reči? Kad vas je slobodnije grdila, češće ste joj govorili „mama“. Reč „mama“ je prisna i u njoj se krije molba: „Molim te, pazi na mene. Molim te, prestani da vičeš na mene i pomazi me po glavi; molim te, budi na mojoj strani, bilo da sam u pravu ili da nisam.“ Nikad niste prestali da je zovete „mama“. Čak ni sada, kad je mama nestala. Kad izgovorite „mama“, želite da verujete da je zdrava. Da je jaka. Da ni zbog čega nije uznemirena i izgubljena. Da je mama osoba koju želite da pozovete kad god ste očajni zbog nečega u ovom gradu.

Prošle jeseni, niste joj rekli da dolazite, ali ne zato što ste želeli da je poštedite priprema za vaš dolazak. U to vreme ste se nalazili u Pohangu. Kuća vaših roditelja je bila daleko od Pohanga, u koji ste stigli ranim jutarnjim letom. Čak

ni kad ste ustali u zoru, oprali kosu i krenuli na aerodrom, niste znali da ćete posetiti mamu u Čongupu. Bilo je teže stići u Čongup iz Pohanga nego iz Seula, i put je bio duži. Niste to nameravali da uradite.

Kad ste stigli do roditeljske kuće, kapija je bila otvorena. I ulazna vrata su bila otvorena. Imali ste dogovoren ručak s Ju-binom u gradu narednog dana, te ste nameravali da se vratite kući večernjim vozom. Iako ste tu rođeni, selo je za vas postalo nepoznato mesto. Jedino što je preostalo iz vremena vašeg detinjstva bila su tri stabla koprivića, sada matora, tamo kraj potoka. Kad ste se zaputili ka kući svojih roditelja, krenuli ste uskom stazom ka potoku obraslom koprivama, umesto da se zaputite širokim drumom. Ako nastavite tim putem, doći ćete pravo do zadnje kapije svog detinjeg doma. Nekada davno, postojao je zajednički bunar tik ispred zadnje kapije. Bunar je zatrpan kad su savremene cevi uvedene u svaku kuću, no pre nego što ste ušli u kuću, zaustavili ste se na tom mestu. Lupnuli ste nogom o tvrdi cement, baš na mestu na kojem se nalazio bogati bunar. Obuzela vas je nostalgija. Šta sad radi bunar u tami ispod ulice, taj bunar koji je vodom snabdevaao sve ljude u ulici i koji je i dalje vlažio okolno tlo? Niste bili tu kad su zatrпали bunar. Jednog ste dana došli u posetu i bunara više nije bilo; na njegovom mestu je stajala samo betonska ulica. Verovatno zato što niste svojim očima videli kako zatrjavaju bunar, niste mogli da prestanete da zamišljate da je bunar i dalje tu, do ruba pun vode, ispod sveg tog cementa.

Neko vreme ste stajali iznad bunara, a zatim ste prošli kroz kapiju, dozivajući: „Mama!“ No mama se nije odazivala. Svetlost jesenjeg sunca na zalasku ispunila je dvorište koje je gledalo na zapad. Ušli ste u kuću da biste je potražili, no nije bila ni u dnevnoj ni u spavaćoj sobi. Boca s vodom je, otvorena, stajala na stolu, a šoljica je stajala na rubu sudopere. Korpa s krpama je bila prevrnutna na podnoj prostirci u dnevnoj sobi, a sa sofe je visila prljava košulja raširenih rukava, kao da ju je otac upravo skinuo. Sunce kasnog poslepodneva obasjavalo je prostor u kojem nikoga nije bilo. „Mama!“ Iako ste znali da nema nikoga, još jednom ste povikali: „Mama!“ Izašli ste kroz ulazna vrata i, u bočnom dvorištu, zatekli mamu kako leži na drvenoj platformi u šupi bez vrata. „Mama!“, povikali ste, ali nije bilo odgovora. Obuli ste cipele i krenuli ka šupi. Odatle ste mogli da vidite celo dvorište. Nekada davno, mama je u toj šupi spravljala slad. Bio je to koristan prostor, naročito nakon što su ga proširili i dodali svinjac. Poslagala je stare, neiskorišćene kuhinjske zalihe na police koje je postavila na zid, a ispod njih su se nalazile staklene tegle sa svime što je ukiselila i napravila za zimnicu. Upravo je mama premestila drvenu platformu u šupu. Kad su srušili staru kuću i izgradili novu u zapadnjačkom stilu, sedela bi na platformi i obavljala kuhinjske poslove koje nije mogla s lakoćom obavljati u savremenoj kuhinji u kući. Tucala bi crvene paprike u avanu kako bi napravila kimči, prebirala po stabljikama pasulja da bi pronašla mahune i ljuštila ih, pravila pastu od crvenih paprika, kiselila kupus za zimski kimči, ili sušila kolače od fermentirane soje.